

Medborgarförslag – Översyn av vandringsleder och annan miljö som uppmuntrar till friskvård

Uppdrag

Kommunfullmäktige har överlämnat ett medborgarförslag till kultur- och fritidsnämnden för beredning och beslut, som ska delges kommunfullmäktige gällande förslag om att en översyn av vandringsleder och annan miljö som uppmuntrar till friskvård.

Förslaget hänvisar främst till slingan runt Hjortsjön som beskrivs svår att ta sig runt sjön och föreslår att slingan markeras ut tydligare, handikappanpassas, förses med belysning och grillplatser så att slingan kan nyttjas året runt.

Inledning

Medborgarförslaget hänvisar till ett område som sträcker sig över 3 (tre) nämnders ansvarsområden som i sin tur skapar tvärspektoriell samverkan mellan olika verksamheter.

Att införliva medborgarförslagens intentioner innebär att ett projekt i dess form behöver ta hänsyn till bl.a. markägandeskap, naturvårds- och sociotopinventeringar, miljöpåverkan och infrastruktur.

Själva slingan ingår inte i kultur- och fritidsnämndens ansvarsområden men gränsar till vandringslederna Munkaleden och Smålandsleden på norra sidan av Hjortsjön i anslutning till friluftsgården Bäckalyckan och ur kultur- och fritidsnämndens perspektiv bidrar till utvecklandet och främjandet av friluftslivet som är en av nämndens uppdrag.

Att koppla ihop vandringslederna Munkaleden och Smålandsleden med slingan ger även en naturlig förbindelse till Hjortsjöns camping som en vilo- och informationsplats för kommunens invånare, friluftsvandrare och turister.

Vid årsskiftet 2019-2020 avslutades ett annat gemensamt projekt mellan kultur- och fritid, tekniska och kommunledningskontoret i form Natur- och kulturled längs vattennära mötesplatser. I samband med upprustningen av slingan är det naturligt att knyta samman natur- och kulturleden via centrum och Hjortsjöns slingan utifrån en enhetlig och tydlig markering som följer den redan utformade grafiska markeringen.

Grönstrukturplanen pekar ut Hjortsjön med högsta klassningen ”Klass A mycket viktigt område för friluftslivet” baserat på en inventeringsmetod från Naturvårdsverket. Vilket även styrker värdet i att godkänna medborgarförslaget och beakta bl.a. utvecklingsförslaget nr 81.

Grönstrukturplanen - Utvecklingsförslag 81

Utvecklingsförslag nr 81. Strandpromenad runt Hjortsjön Idag finns segment av en strandpromenad runt Hjortsjön som skulle kunna kopplas ihop på ett tydligare sätt. En tillgänglig strandpromenad skulle ge positiva effekter för det vardagliga friluftslivet och folkhälsan. Ekosystemtjänster som gynnas: Hälsa, sinnlig upplevelse, sociala interaktioner.

Hjortsjöns strandzon hyser totalt ungefär 20 olika ekosystemtjänster, vilket gör det till ett mycket mångfunktionellt stråk i den gröna infrastrukturen.

Exempel på några ekosystemtjänster är:

- aktiv interaktion med naturmiljö (möjlighet till vistelse och motion i naturen),
- passiv interaktion med naturmiljö (rekreativa värden),
- vattenreglering,
- stödhabitat för lövskog,
- dricksvattenförsörjning,
- livsmedelsförsörjning (svamp, bär etc).

Att förena medborgarförslagets intention går i linje med ett antal av kommunens styrdokument för kommunens vision samt kommunfullmäktiges mål. Medborgarförslaget är relevant för flera mål i Agenda 2030 och som ger stöd till olika samhällsintressen för global hållbarhet. Förslaget är i enlighet med flertalet nationella miljö kvalitetsmål och nationella friluftslivsmål då det bidrar till hållbara samhällen, natur och kultur samt alla människors rätt till en natur ur ett funktionsrättsperspektiv.

Medborgarförslagets bidrag till miljö kvalitetsmålen och långsiktigt och varaktigt naturvårdsarbete i kommunen

Medborgarförslaget kommer främst bidra till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö samt ett rikt växt- och djurliv.

I preciseringarna av målet God bebyggd miljö beskrivs det att det ska finnas attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar, samt att det ska finnas natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet. Medborgarförslaget bidrar i hög utsträckning till dessa preciseringar av miljömålet.

I preciseringarna av målet ett rikt växt- och djurliv beskrivs det att tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan. Att jobba med ett sammanhängande stråk runt sjön skapar

möjligheter att främst jobba med kantzoner- både kantzonen till sjön men även kantzoner till själva slingan där exempelvis artrika vägkanter kan främjas, vilket skulle anknyta upp mot värdekärnan Gärhovs storäng. Runt sjön finns bland annat skyddsvärda träd och stödhabitat för lövskog som kan stärkas i och med projektet. Det finns även flertalet våtmarksmiljöer och potentiella våtmarksområden som ingår i stråket som kan inkluderas i en skötselplan. Medborgarförslaget bidrar i hög utsträckning till dessa preciseringar av miljömålet.

Långsiktiga effekter

Eftersom huvudsyftet med förslaget är att öka tillgången till det vardagliga friluftslivet för alla invånare, kommer den långsiktiga effekten framförallt vara en förbättrad folkhälsa. Stråket runt sjön kommer bli ett sätt att knyta ihop olika stadsdelar av Vaggeryd som idag har olika sysselsättningsgrad (jämför Torsbo, Västra strand, centrum) enligt Länsstyrelsens underlag. Den långsiktiga effekten väntas därför vara ökad social hållbarhet sett till att det skapas mötesplatser nära för invånare på hela orten, samt att dessa mötesplatser sitter ihop inom samma stråk vilket uppmuntrar till ökat utbyte mellan olika bostadsområden. Som ett underlag till projektet rekommenderas att en mätning av förbipasserade görs på två ställen runt sjön i dagsläget som sedan kan jämföras med efter projektet är genomfört, som en indikator på de långsiktiga effekterna.

För att säkerställa de rekreativa värdena men även långsiktigt positiva effekter kopplat till naturvärdena, behöver en skötselplan för området tas fram. Inom projektets ramar rekommenderas även en naturvärdesinventering (enligt SIS standard) runt sjön för att veta vad projektet kan stärka samt för att införskaffa kunskap kring vad som kan framhävas om olika miljöer kopplat till naturpedagogik.

Ansvarsområden

De ansvarsområden och vilka fysiska insatser som kan tänkas göras ex. vis grillplatser, ramper, belysning, grusgångar etc. behöver ett program tas fram som tar upp alla aspekter kring markägandeskap, naturvårds- och sociotopinventeringar, miljöpåverkan och infrastruktur.

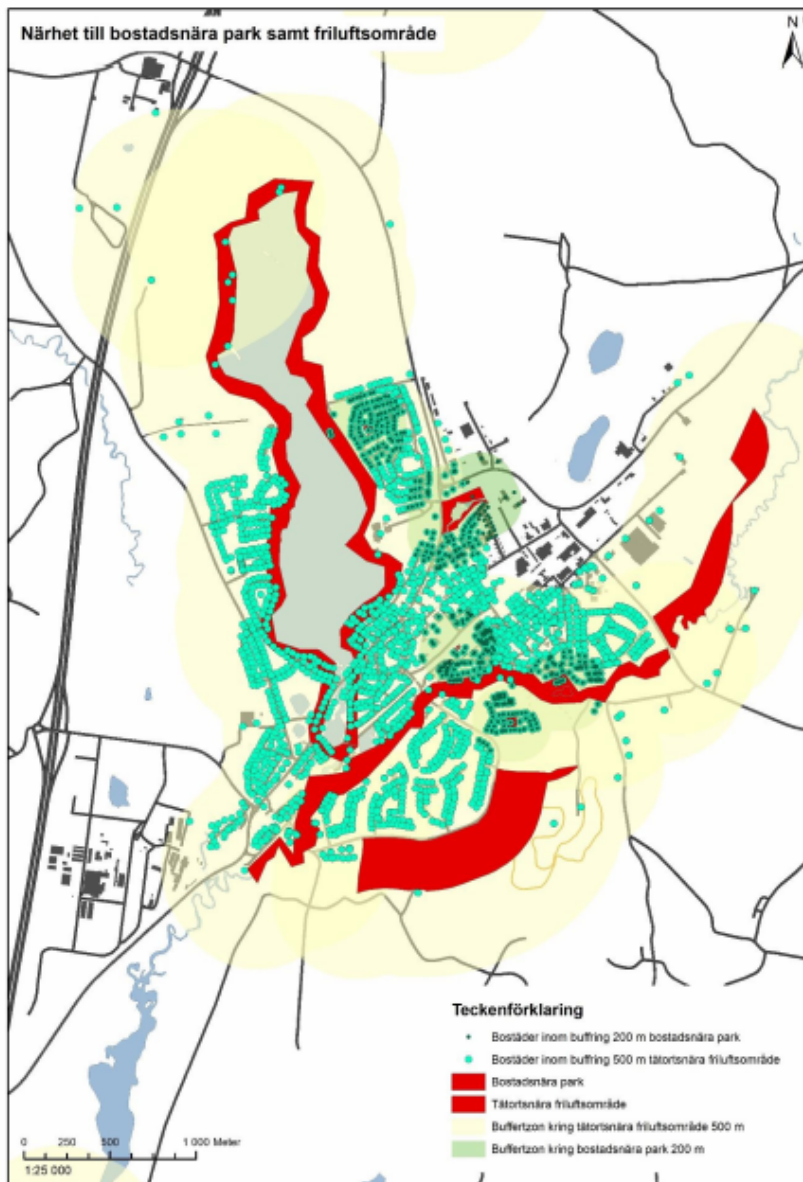
I det programmet ska det även ingå ett tillgänglighetsperspektiv utifrån funktionsrättkonventionen och i samverkan med olika funktionsrättsorganisationer. Olika ansvarsområden innebär olika investeringsmedel, vilket även programmet ska ta hänsyn till för att kunna bredda och nyttja de resurser som finns inom kommunen, både kunskapsmässiga och finansiella. Så till denna fas av projektet ämnas projektmedel och statliga bidrag satsas för framtagande av ett program med en drifts- och handlingsplan som ska ligga till grund för de olika fysiska åtgärder som kommer behövas att göras och de insatser som kan vara visionära på längre sikt.

Karta från Grönstrukturplanen

Kartan på nästa sida visar Hjortsjöns centrala och viktiga placering för det tätortsnära friluftslivet, och hur många bostäder som ligger inom dess 500 meters zon (den gula zonen). Hjortsjöns område var en viktig punkt gällande ett tätortsnära friluftsområde i remissomgången.

Bostäder inom 200 meter från bostadsnära park eller inom 500 meter från tätortsnära friluftsområde

Figur 1: Kartan visar vilka bostäder som dels ligger inom 500 meter från ett friluftsområde (gul zon), samt vilka bostäder som ligger inom 200 meter från en mindre bostadsnära park (grön zon). Hjortsjöns strandstråk och Lagans stråk har lagts till som viktiga tätortsnära friluftsområden efter remissen på efterfrågan av den politiska arbetsgruppen.

Ekonomi, samverkan och förutsättningar

Kultur- och fritidsnämnden har under mandatperioden sammanlagt 600 000 kr i investeringsmedel gällande vandringsleder som ännu inte nyttjats.

Vaggeryds kommun har även möjlighet till att söka extern finansiering genom statligt bidrag, men har ett tidsperspektiv till sista ansökningsdatum 1 december 2020 att ta hänsyn till. Bidrag kan fås upp till 50% av projektkostnaden.

Om en samverkan sker mellan de olika verksamheter kan de olika kompetenserna nyttjas i ansökan till extern finansiering för den projekttid som respektive verksamhet är tillgänglig i projektet.

I samband med investeringen behöver det avsättas en budget på 10 (tio) årsbasis. Kultur- och fritidsnämnden har de senaste 6 åren haft årligen avsatta driftsmedel på 100 000 kr till vandrings- och kanotleder.

En årlig driftskostnad för Hjortsjöns slingan bedöms vara 100 000 kr, beroende på ambitionsnivå kan driftskostnaden öka.

Dialog har förts kring medborgarförslaget med gatu- och parkchefen Hans Göransson för tekniska kontoret och kommunens hållbarhetsstrateg Madeleine Larsson ur ett tvärssektoriellt perspektiv.

Lokala aktörer

Förutom den tvärssektoriella samverkan inom kommunens egna verksamheter finns det ett antal olika föreningar, näringsidkare som självklara aktörer som kan ingå i projektet både på ett kortsiktig- och ur ett flerårsperspektiv.

Ansvarsområde enligt respektive styrelse och nämnds reglemente §3

Kultur- och fritidsnämndens ansvarar för skötsel av kommunala badplatser och vandringsleder, främjandet av kultur-, fritids-, friluftsliv- och musiklivet inom kommunen.

Kommunstyrelsen ansvarar för den översiktliga planeringen samt detaljplaneringen av användningen av mark och vatten och strategiska infrastrukturfrågor.

Tekniska nämnden ansvarar för anläggande, tillsyn, underhåll och skötsel samt reinvestering av allmänna lekplatser, parker och grönområden. Förvalta kommunala naturreservat, kommunens skogar, naturområden och markreserv.

Medborgarförslaget ger stöd till olika samhällsintressen för global hållbarhet och miljö kvalitetsmål

Hållbarhetsmål 2030	Ingen betydelse	Liten betydelse	Stor betydelse	Motivering
Ingen fattigdom	X			
Ingen hunger	X			
Hälsa och välbefinnande			X	Ökar möjligheten till vardaglig motion, rekreation och friluftsliv
God utbildning för alla		X		Naturpedagogik
Jämställdhet			X	Belysning för en trygg känsla, skapa fler alternativ till vardagspendling
Rent vatten och sanitet	X			
Hållbar energi för alla	X			
Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	X			
Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	X			
Minskad ojämlikhet			X	Friluftsliv tillgängligt även för de med funktionsvariationer
Hållbara städer och samhällen			X	Tillgång till kvalitativa grönområden
Hållbar konsumtion och produktion	X			
Bekämpa klimatförändringen		X		Främjar hållbar vardagspendling med cykel/ gång
Hav och marina resurser	X			
Ekosystem och biologisk mångfald			X	Naturvårdsinsatser längs med stråket
Fredliga och inkluderande samhällen			X	Medborgarförslag samt att stråket blir tillgängligt för många

Miljökvalitetsmål	Ingen betydelse	Liten betydelse	Stor betydelse	Motivering
Begränsad klimatpåverkan			X	Främjar hållbar vardagspendling med cykel/ gång
Frisk luft		X		
Försurning	X			
Giftfritt	X			
Ozonskikt	X			
Strålning	X			
Övergödning	X			
Sötvatten		X		
Grundvatten	X			
Kust och hav	X			
Våtmark		X		
Skog		X		
Rikt odlingslandskap		X		
Fjäll	X			
God bebyggd miljö			X	Tillgängligt gång och cykelstråk samt kvalitativt grönstråk
Djuren och växternas miljömål			X	Naturvårdsinsatser för exempelvis strandzon, lövskog, våtmark och pollinatörer

Kommunala underlag och styrdokument

Kultur- och fritidsnämndens reglemente
Tekniska nämndens reglemente
Kommunstyrelsens reglemente
Riktlinjer för investeringsprocesser och lokalplanering
Resultat från invånardialog 2019 -2020
Digital invånarenkät ”Min gröna plats”
Översiktsplan
Grönstrukturplan
Miljöprogram
Strategiskt utvecklings- och hållbarhetsprogram

Regionala underlag och styrdokument

Regional utvecklingsstrategi
Grön handlingsplan

Nationella underlag och styrdokument

Nationella miljökvalitetsmål
Nationella folkhälsomål
Nationella friluftslivsmål

Internationella överenskommelser, underlag och styrdokument

Agenda 2030
Konventionen om biologisk mångfald (CBD)
Funktionsrättskonventionen